

Рецензия

**по конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент”
по професионално направление 6.3 „Животновъдство”,
по научна специалност „Развъждане на селскостопанските
животни, биология и биотехника на размножаването”,
обявен от Институт по планинско животновъдство и земеделие -
гр. Троян, към Селскостопанска академия – гр. София**

Рецензент - проф. д-н Радослав Иванов Славов, катедра „Животновъдство - преживни животни и млекоплодство”, секция „Овцевъдство и козевъдство” на Аграрен факултет при Тракийски университет – гр. Стара Загора

По обявеният в ДВ бр. 57 от 14.07. 2017 г. от ИПЖЗ - гр. Троян конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” в професионално направление 6.3 „Животновъдство”, по научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването”, единствен кандидат е гл.асистент д-р Цветомира Петкова Банчева.

Документите по конкурса са подготвени според изискванията, а процедурите по неговото провеждане са спазени. В качеството си на рецензент декларирам, че нямам общи трудове с кандидатката по конкурса за „Доцент”.

Гл.ас. д-р Цветомира Петкова Банчева завършва висшето си образование в Аграрния факултет на Тракийски университет - гр. Стара Загора през 2000 г., със специалност „Животновъдство”, образователно-квалификационна степен „Бакалавър” и професионална квалификация „Инженер по животновъдство”. През 2001 г. придобива образователно-квалификационна степен „Магистър“ по специалността „Животновъдство“. От 2002 г. до 2006 г. е редовен докторант в ИПЖЗ - гр. Троян в отдел „Планинско животновъдство и биотехнологии“. През 2006 г. защитава успешно дисертационен труд на тема: „Възможности за контролиране на половоцикличната дейност при овце“, за която и е присъдена образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“. От 01.07. 2006 г. е назначена на

длъжността научен сътрудник в ИПЖЗ - гр. Троян в отдел „Планинско животновъдство и биотехнологии в животновъдството“. От 01.02. 2008 г. е назначена на академичната длъжност „Главен асистент“. Тази длъжност кандидатката заема и към момента.

Научната продукция, с която д-р Цветомира Банчева участва в конкурса за академичната длъжност „Доцент“ (извън защитения дисертационен труд за ОНС „Доктор“ и две публикации по дисертационния труд, както и пет научни труда във връзка с конкурса за академична длъжност „Гл. асистент“), обхваща общо 37 труда (при минимално изискване 25), в т.ч. в международни списания – 23 бр., в чуждестранни научни списания – 3 бр., в български реферирани научни списания – 2 бр., в сборници от международни научни конференции – 7 бр., в сборници от национални научни форуми – 1 бр. и научно-популярни издания – 1 бр. Всички представени научни трудове са отпечатани в пълен размер.

От представените за рецензиране общо 37 труда 6 бр. (16,22%) са публикувани на български език, 14 бр. (37,83%) на английски език и 17 бр. (45,95%) на български и на английски език. На 9 от научните трудове гл.ас. д-р Цветелина Банчева е водещ автор, което съставлява 24,33% от общата ѝ научна продукция, на 12 научни труда е втори автор (32,43%) и на 16 труда е трети и следващ автор (43,24%). Не са представени самостоятелни научни трудове.

В своята научна кариера кандидатката по конкурса е участвала в 19 научни форума, в т.ч. национални – 1 бр., национални с международно участие – 13 бр., международни – 5 бр., в т.ч. 3 бр. в чужбина.

Гл.ас. д-р Цветомира Банчева е водещ автор при написването на един научно-популярен труд.

Представената информация е показателна за научната активност, публикационната и популяризаторската дейност на кандидатката по този така важен критерий, по който съществува превишаване на изискванията.

В справката за цитиранията д-р Цветомира Банчева е представила 19 цитирания, от които 1 статия, публикувана в национално издание, 8 бр. в чуждестранни, 4 бр. в международни издания, 1 бр. в монографичен и 5 бр. в дисертационен труд. Налице е превишаване на минималните изисквания, които според Правилника за приложение на ЗРАСРБ в ССА, са съответно

12 бр., в т.ч. 3 в международни издания. Научните трудове с цитиранията са представени в пълен текст, с изключение на тези, цитирани в монография и дисертационен труд.

Гл.ас. д-р Цветомира Банева участва активно в разработването и изпълнението на 5 научноизследователски проекта (при изискване от 5), от които 4 вътрешноведомствени (финансирани от ССА и НЦАН) и 1 с външно финансиране – от МОН. Във всички проекти кандидатката по конкурса е на позицията „изпълнител”. Разработените и изпълнени с нейно участие проекти са значими, а резултатите от тях дават отговор на редица важни научни, научно-приложни и технологични въпроси. Като примери могат да бъдат посочени постиженията по отношение на усъвършенстването на биотехнологичните методи за размножаване на селскостопанските животни и приложението им при изпълнението на конкретни селекционни програми; контролирането на половоцикличната дейност на овце и проучване на възможностите за целогодишно получаване на агнета; установяване на възможностите за синхронизация на еструса при овце чрез прилагане на PMSG в различни сезони на годината, както и при прилагането на различни схеми на синхронизация на еструса; установяване на динамиката във фоликулогенезата при овце след третиране с прогестагени. Установени са възможностите на ембриотрансфера за повишаване на репродуктивните възможности на овцете в анестрален сезон, проучени са възможностите за разработване на вътрешнопородна структура, с цел възстановяване на Цигайската порода. Установени и утвърдени са методи за поддържане и усъвършенстване на ББМ порода кози и нейните кръстоски. Проучени са влиянията на различни технологични фактори върху теглото при раждане на ярета, както и технологиите на отглеждане през млечния период. Изследвани са възможностите за повишаване на плодовитостта на говеда чрез ембриотрансфер за ускоряване на генетичния прогрес и др.

Разнообразната и немалка по обем проектна дейност на гл.ас. д-р Цветомира Банчева е оказала положително въздействие върху нейната публикационна дейност (научна и популяризаторска), за израстването ѝ като учен и експерт.

Прави много добро впечатление активното участие на кандидатката в изпълнението на редица експерименти с международно участие –

например съвместно с учени от Академията за аграрни науки, провинция Хейлунизян, Китай, по проблемите на ембриотрансфера в животновъдството и усвояване на техниката за получаване и трансфер на ембриони от овце чрез лапароскопия; съвместно с учени от Академията на науките и Ветеринарния факултет в гр. Загреб, Хърватия, за подобряване на репродукцията при дребни преживни животни чрез биотехнологията на ембриотрансфер.

В своята научноизследователска, експериментална и публикационна дейност д-р Цветомира Банчева работи в тясно сътрудничество с учени от авторитетни научни институции в България ИБИР-БАН, Ветеринарномедицински факултет при ЛТУ-София, Лаборатория по биология на репродукцията, Институт по зоология и др. Това безспорно е спомогнало за научното израстване на кандидатката и е създадо трайни колаборационни връзки и взаимоотношения за бъдещи съвместни изследователски дейности.

Кандидатката по конкурса е участвала в провеждането на редица курсове – за класификатор на кланични трупове по системата (S) EUROP, обучение за PCR-анализи – LKBQB-96, както и курс по „Биология-Ембриотрансфер при едри преживни животни“ по проект на ИБИР-БАН и ИПЖЗ-гр. Троян.

През периода 2008-2014 г. гл.ас. д-р Цветомира Банчева е редактор на научното списание „Journal of Mountain Agricultural on the Balkans“, а през периода 2007-2014 г. е отговорник за биологичното производство в направление „Животновъдство“ в ИПЖЗ - гр. Троян.

Преподавателската дейност на кандидатката е свързана с ръководство и провеждане на занятия със студенти от Ветеринарномедицинския факултет при ЛТУ – гр. София по време на летни учебни практики в размер на 42 лекторски часа за периода 2009-2014 г.

Чрез своята научноизследователска и публикационна дейност, отразена в документите по конкурса гл.ас. д-р Цветомира Банчева прави редица важни за овцевъдната наука и практика приноси. Позволявам си да отбележа някои от тях:

◆ Проучени и установени са породните, възрастовите и половите особености на фагоцитната активност при овце от 7 породи – Каракачанска, Цигай, Медночервена шуменска, Карнобатска, Плевенска

черноглава, Старозагорска и Романовска през различни сезони на годината. Фагоцитозата при гръбначните животни и човека е функция на полиморфоядрено-фагоцитната система, които отразяват състоянието на защитно-приспособителните способности на организма. Фагоцитозата, респективно фагоцитното число са използвани от кандидатката и нейните съавтори като тест, характеризиращ реактивността на организмите на изследваните овце под влиянието на проучваните фактори – порода, възраст, пол и сезон – 4, 7, 10 – оригинален принос с научно и практическо значение.

♦ Проучени са породните, възрастовите и половите особености на хематологичните показатели при кози от ББМ, Тогенбургска и Англонубийска породи, както и местни кози и пръчове от ББМ, Тогенбургска и Англонубийска породи, отглеждани в различни райони на страната. Предвид значимостта на хематограмата като фактор, обуславящ нивото на обменните процеси, адаптационно-защитните механизми, здравословното състояние и стойностите на продуктивните показатели, провежданите изследвания и получените резултати имат висока степен на значимост, представлявайки научен и практически интерес – принос с научно и практическо значение.

♦ Извършени са задълбочени проучвания относно породните, половите, възрастовите и сезонните различия по отношение на активностите на лизоцима и комплемента при овце, принадлежащи предимно към български автохтонни породи. Получените резултати дават ценна информация относно нивото на естествения и специфичен имуен отговор при изследваните животни. Известно е, че фагоцитната активност, активността на комплемента, бетализините и концентрацията на лизоцима, интерферона и имуноглобулините могат да се използват като биологични тестове за определяне на имунологичното състояние на животните – оригинален принос с научно и практическо значение.

♦ Изследвана е динамиката по отношение на нивата на основните полови хормони – прогестерон – Pg, лутеинизиращ хормон – LH и фоликулостимулиращ хормон – PSH в следродилния период при крави от породите Херефорд и Лимузин. Възстановяването на половоцикличната дейност на кравите след раждането има съществено значение за тяхното своевременно заплождане и ефективност на отглеждане. Предвид на това,

оценявам високо извършеното изследване – принос с научно и практическо значение.

♦ Проучени са влиянията на сроковете на стрижбата върху консумацията на груби фуражи, млечността, състава на млякото, както и мастно-киселинния профил на млечната мазнина при различни породи овце – принос с научно и практическо значение.

♦ Проучено и установено е влиянието на възрастта на майките от породата ББМ и кръстоски с Тогенбургската и Англонубийска, както и на редица негенетични фактори върху теглото при раждане на яретата и разпределението на ражданията през денонощието – принос с научен и практическо значение.

♦ Проучено и установено е, че добавянето в дажбата на агнета на препарата Био-Мос в количество 5 g на глава дневно, допринася за подобряване оползотворяването на фуражите и повишава интензивността на растежа при угояването на агнетата с живо тегло в диапазона от 14 до 32 kg (среднодневния прираст се повишава с 13,2%) – принос с научно и приложно значение.

♦ Проучени, установени и отработени са редица технически аспекти при получаването на ембриони от овце – донори чрез медианна лапаротомия и лапароскопия – принос с научно, методологично и практическо значение.

♦ Извършено е задълбочено проучване и установени резултатите относно динамиката на прогестерона и лутеинизиращия хормон при месодайни крави, след инжектиране с PGF_{2α}. Установено е, че лутеогресия настъпва между 24-я и 28-я час след инжектирането на простагландина, като през този период съществени различия в съдържанието на LH не се наблюдават, а количеството на прогестерона намалява – принос с научно значение, с елементи на оригиналност.

♦ Проучено и установено е влиянието на времето на прилагане на PMSG върху някои репродуктивни показатели при овце със синхронизиран еструс. Определен е оптималния срок за третиране преди отстраняването на вагиналните тампони – принос с научно и практическо значение.

♦ Проучено е действието при третиране с GnRH в следродилния период на крави от породата Лимузин. Установено е, че максималния

ефект се получава между 10-я и 15-я ден след инжектирането му – принос с научно и практическо значение.

♦ Проучени са възможностите на ултрасонографията за ранна диагностика на бременност при овце и кози – принос с научно и приложно значение.

♦ Извършени са множество научни експерименти и изследвания, свързани с приложението на хормонални и нехормонални методи за синхронизация на еструса при овце и кози, както и с възможностите за управление на репродукцията при тях – принос с научно и практическо значение.

По научните трудове и пакета от документи, с които гл.ас. д-р Цветомира Банчева участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент”, си позволявам да направя следните бележки:

1. В справката за участието в научноизследователски проекти не е посочено заглавието на проекта, финансиран от МОН, в който като изпълнител участва и гл.ас. д-р Цветомира Банчева.

2. Заглавието на труд № 23 „Влияние на възрастта на майката върху телото при раждане на яретата“ звучи твърде общо. По правилно би било да се изпишат породите и кръстоските, с които са извършени експериментите или да се напише „при някои породи и кръстоски кози, отглеждани в България“. Извод 2 от същата публикация, според който козите-майки могат да се отглеждат до 6-9-годишна възраст не е добре обоснован.

3. В структурата на научен труд № 12 „Проучване на различни схеми за синхронизация на еструса“, публикуван в научното списание „Journal of Mountain Agricultural on the Balkans“ липсват формулирани изводи.

Направените бележки в никакъв случай не намаляват качествата и значимостта на научната продукция, с която гл.ас. д-р Цветомира Петкова Банчева участва в конкурса.

Заключение:

Анализирайки цялостният набор от документи, представени от кандидатката, съобразно изискванията на ЗРАСРБ и чл. 84, 85 и 86 от Правилника за неговото приложение в ССА, съгласно реда и условията за заемане на академичната длъжност „Доцент”, давам висока положителна

оценка, по съвкупност, за цялостната научноизследователска, учебна, проектна, популяризаторска и приложна дейност, представена от гл.ас. д-р Цветомира Петкова Банчева. Предлагам на почитаемите членове на Научното жури да дадат положителна оценка и да предложат на Научния съвет на Института по планинско животновъдство и земеделие – гр. Троян, да избере гл.ас. д-р Цветомира Петкова Банчева на академичната длъжност „Доцент”, в професионално направление 6.3. „Животновъдство” и научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването”.

Рецензент: .....

/проф. д-р Радослав Славов/